higher education & training

Department:
Higher Education and Training
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIENRIGLYN

NASIONALE SERTIFIKAAT

SANITASIE EN VEILIGHEID N4

21 NOVEMBER 2018

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 7 bladsye.

Kopiereg voorbehou

AFDELING A

VRAAG 1

1.1 C
1.2 A
1.3 A
1.4 D
1.5 A
1.6 C
1.7 D
1.8 B
1.9 A
1.10 B

(10 × 2) **[20]**

VRAAG 2

2.1 Onwaar
2.2 Onwaar
2.3 Onwaar
2.4 Onwaar
2.5 Waar
2.6 Onwaar
2.7 Onwaar
2.8 Waar
2.9 Onwaar
2.10 Onwaar

(10 × 2) **[20]**

VRAAG 3

3.1 Muise of rotte: Valle/Beroking/Gif
3.2 Vlieë: Elektrobuis/Insekdoder
3.3 Muskiete: Vind neste en wend geskikte insekdoder aan
3.4 Kokkerotte: Insekdoders soos spuitgoed, poeier of lakvernis
3.5 Besies: Laer temperature/Meganiese optrede

(5 × 2) **[10]**

TOTAAL AFDELING A: 50

AFDELING B

VRAAG 4

4.1
- Sjef se baadjie✓ – Om die bors en arms teen hitte te beskerm.✓
- Voorskote✓ – Om die liggaam te beskerm teen skroeiwonde of brandplekke en die bene teen vloeistowwe.✓
- Das ✓ – Dit beskerm die nek teen hitte.✓
- Sjef se hoed ✓– Dit verhoed dat los hare in kos val.✓
- Sjef se broek ✓– Om ernstige brandwonde te voorkom wanneer warm vloeistof gestort word.✓
- Skoeisel ✓– Toe, glybestande en gemaklike skoene word benodig.✓

(Enige 5 × 2) (10)

4.2 Die wetenskap van gesondheid. (2)

4.3
- Hare moet skoon gehou en vry van skilfers gehou word.
- As hare oor die kraag hang, moet dit vasgebind word.
- Dra ’n gepaste kopbedekking sodat hare nie in kontak kom met kos nie.
- Hare moet met ’n net of kappie bedek word.
- Borsel hare slegs in die aantrekkamer.
- Was hare gereeld. Een of twee keer ’n week met ’n geskikte sjampoe.
- Haarborsels en -kamme moet skoon gehou word en nie uitgeleen word nie.
- Mans moet skoongeskeer wees en baarde moet geknip wees.

(Enige 5 × 1) (5)

4.4
- Werkers moet gereeld medies ondersoek word.
- Gesondheidondersoeke ná vakansies.
- Moet nooit werkers in diens neem sonder ’n mediese ondersoek nie.
- Moet nooit iemand wat siek was, laat werk sonder dokterstoestemming nie.
- Gee werkers higiëne-opleiding.
- Sit plakkate op wat higiëne bevorder. (Enige 5 × 1) (5)

4.5 Hou koue kos onder 5 °C✓ en warm kos bokant 63 °C.✓ (2)

4.6
- Protosoa
- Alge
- Gis
- Swamme
- Bakterieë
- Virusse (Enige 5 × 1) (5)

4.7
- Tyd
- Kos
- Watervereistes
- Temperatuur
- Ideale pH
- Beskikbaarheid van suurstof
- Donkerte (Enige 5 × 1) (5)

Kopiereg voorbehou

4.8 4.8.1
- Lewe in water soos die see, poele en grondwater
- Meerderheid is skadeloos vir die mens
- Sommige veroorsaak malaria (3)

4.8.2
- Plante met eenvoudige samestelling. Klein of groot tipes seewiere.
- Klein of groot tipes seewiere.
- Alge is vrylewende organismes wat voorkom waar water en sonlig beskikbaar is.
- Hulle vervaardig hulle eie kos deur ’n proses van fotosintese.
- Kom voor as groen slymerige plante op die oppervlak van poele. (Enige 3 × 1) (3)

4.8.3
- Kleinste van alle mikroörganismes.
- Hulle is gevaarlik en veroorsaak voedselvergiftiging.
- Daar kan nog nie bevestig word of virusse lewende organismes is of nie.
- Virusse gaan lewende selle binne en herlei die sel se aktiwiteite om hulleself te kopieer.
- Siektes wat deur virusse veroorsaak word, is poliomiëlitis, masels, pampoentjies, groep en verkoue. (Enige 3 × 1) (3)

4.9
- Ligte aanval – effense naarheid ✓ en geringe maagaandoening.✓
- Ernstige aanval – ernstige maagkrampe,✓ diarree,✓ braking,✓ hoofpyn,✓ spierpyn✓ en koors.✓ (Enige 7 × 1) (7)

[50]

VRAAG 5

5.1 5.1.1 ’n Ongeneeslike siekte ✓ wat oorgedra word deur seksuele omgang,✓ besmette bloed ✓ en besmette moeders na hulle ongebore en pasgebore babas.✓ (4)

5.1.2
- Om bloed te skenk
- Droë soene en drukkies
- Om toiletsitplekke en swembaddens te deel
- Gebyt deur muskiet
- Hande te skud en saam aan sport deel te neem
- Om in dieselfde huis te bly en huishoudelike toerusting te deel
- Deel openbare vervoer (Enige 5 × 1) (5)

5.1.3
- Gee hom/haar raad om na die naaste kliniek te gaan
- Stuur hulle na ’n dokter
- Stuur hulle na die plaaslike hospitaal
- Stuur hulle vir MIV-opleiding en na inligtingsentrums (4)

5.2
- Onverskilligheid en apatie
- Min belangstelling in die toekoms
- Verlies aan motivering
- Probleme met asemhalingstelsel
- Longskade
- Verhoogde onvrugbaarheid
- Skade aan geslagselle
- Skade aan embrio
- Onderdrukking van hormone
- Anti-sosiale en kriminele gedrag
- Afhanklikheid van dagga (Enige 5 × 1) (5)

5.3
- Die baba kan verstandelik vertraag wees
- Geïnhibeerde groei hê
- Fisiese afwykings hê
- Fetale Alkoholsindroom
- Die fetus is te klein en ontwikkel stadig (5)

5.4 Dit is ’n aansteeklike siekte✓ wat deur die kieme tuberkel basille veroorsaak word.✓ (2)

5.5
- Aanhoudende hoes
- Moegheid of swakheid van die liggaam
- Gewigsverlies
- Verlies aan eetlus
- Nagsweet
- Pyn in die bors
- Bloed in die spoeg
- Kortasemheid (8)

5.6
- Tabak
- Pynstillers
- Alkohol
- Amfetamine
- Kalmeermiddels, kalmeerpille en slaappille
- Sterk dwelms
- Hallusinogene (Enige 3 × 1) (3)

5.7
- Volop teenwoordig in plante wat as kos gebruik word.
- Teenwoordig op eetgerei en werkoppervlakke wat gebruik word vir voedselvoorbereiding.
- Kan deur die lug van een persoon na ’n ander oorgedra word.
- Kos is ’n bron van nutriënte wat voeding verskaf vir die groei van organismes. (Enige 2 × 1) (2)

5.8 Help om werkgewer- en werknemeroptrede ✓ te fasiliteer ✓ en organiseer ✓ tydens noodgevalle in die werkplek.✓ (4)

Kopiereg voorbehou

5.9
- Hou messe skerp
- Hou die skerp punt weg van mense
- Moenie messe laat rondlê nie
- Moenie 'n vallende mes vang nie
- Tel messe aan die handvatsel op
- Moenie messe in die opwasbak laat lê nie
- Gebruik die regte mes vir die regte taak
- Moenie speletjies speel met messe nie
- Gebruik 'n snyplank wanneer met 'n mes gesny word (Enige 5 × 1) (5)

5.10
- Verkeerde hantering van toerusting
- Onkunde oor veiligheidsrisiko's
- Agtelosigheid en roekeloosheid
- Oormatige haas
- Aandag word afgetrek
- Swak ontwerp van werkplek (Enige 3 × 1) (3)

[50]

VRAAG 6

6.1
- Bly kalm en kry 'n plan van aksie.
- Onthou noodhulp is net tydelik.
- Maak seker pasiënt is gemaklik en gee bystand tot dokter opdaag.
- Beoordeel aard van besering. Dit sal aandui wat gedoen moet word.
- Hou lugweë oop.
- Akute bloeding van 'n sny of aar moet gestop word.
- Behandel vir skok en vermy komplikasies. Moet nooit probeer om 'n beenfraktuur te herset nie.
- Bel 'n dokter as die besering baie ernstig is. (8)

6.2
- Maak seker masjien is af voordat dit ingeprop word.
- Maak seker alle bedrading is in goeie toestand.
- Maak seker jy gebruik masjienskerms om toegang tot snylemme te verhoed.
- Moenie 'n werkende masjien oopmaak of jou hande daarin sit om te roer ens. nie.
- Skakel af en prop die masjien uit vóór masjien uitmekaar gehaal en skoongemaak word.
- Moenie items uit masjien verwyder as dit nog aan is nie.
- Moenie verwerkers se deksels oopmaak om te roer as dit nog verwerk nie.
- Moenie toerusting oorlaai nie. Kan oorverhitting veroorsaak.
- As masjien nie werk nie, plaas "buite werking" teken daarop.

(Enige 8 × 1) (8)

6.3 6.3.1 Chemiese middel wat in die voedselbedryf gebruik word✓ om vet, vuiligheid en oorblyfsels skoon te maak.✓

6.3.2 Chemiese middel✓ wat gebruik word om bakterieë, mirkoörganismes of patogene wat siektes veroorsaak, dood te maak. Nie spore nie.✓

6.3.3 Om die aantal mikroörganismes tot 'n veilige vlak te verlaag.✓✓

6.3.4 'n Middel wat gebruik word in sterilisasie om alle mikrobiese lewe,✓ insluitend spore te vernietig.✓

(4 × 2) (8)

6.4
- Moet goeie kiemdodende aktiwiteit hê.
- Moet lae toksisiteit hê.
- Moenie die kleur, reuk of geur van kos wat verwerk word, beïnvloed nie.
- Moet goedkoop, doeltreffend en gerieflik wees. Moet maklik wees om te gebruik te word.
- Moenie die operateur wat dit hanteer, affekteer nie.
- Moenie toerusting beskadig wanneer dit daarmee behandel word nie.

(Enige 4 × 1) (4)

6.5
- Sig✓ – Onder goeie lig moet daar geen tekens van grond op nat of droë oppervlak wees nie.✓
- Aanraking✓ – Geen vetterig en growwe gevoel wanneer vingers oor die oppervlak gevryf word nie.✓
- Reuk✓ – Geen onaangename reuk teenwoordig nie.✓

(3 × 2) (6)

6.6 6.6.1 Was of skrop vloer✓ met warm water wat skoonmaakmiddel bevat.✓ Spoel af met skoon water.✓ (3)

6.6.2 Een keer 'n dag. Daar moet ook gevee word. (1)

6.6.3
- Verwyder verwyderbare dele en kosdeeltjies.
- Was deur twee opwasbakke te gebruik.
- Nie-verwyderbare dele moet gewas word in warm water wat skoonmaakmiddel bevat. (3)

6.6.4 Tussen elke gebruik (1)

6.6.5
- Verwyder alle kosoorblyfsels.
- Was in warm water wat skoonmaakmiddel bevat.
- Spoel af met skoon water. (3)

6.6.6 Ná elke gebruik (1)

6.7
- Wyn
- Bier
- Brood
- Alkohol (4)

[50]

TOTAAL AFDELING B: 150
GROOTTOTAAL: 200

Kopiereg voorbehou